

matie als de
uud. Dit kon
etgeenstaande
rk reeds meer
rd, had men
dan een schis-
men gewend
d, die immers
arakter ook in
g moest hand-
toristische
d der Kerk
kon de ge-
luriformi-
ven bij nie-
was dan ook
ge voorstelling
pluriformiteit
ar werking
ting te rede-
oit anders dan
ake kon zijn"

der Kerk in
te uitdrukking
zeggen van
en Paus de
broken lag,
te worden,
og niet door"

geest, die met
en vaardig was
kbeeld van
erk op eigen
ten slotte het
enblik leidende

gewelensvrij-
gevolg van
617).

eere toe, aan
k den doode-
Toen Luther
die eenheid in
... „En toen
van duizenden
voor een eigen
so ipso de plu-
tot een feit ge-

even naast het
ht bleek te be-
e dan het zijne
brak de macht,
de" macht het
en kon belet-
istische en So-
lualistisch-mys-
actie, niet tot
hoogstens nog
geen oogenblik
en te erlangen,
g van hun ge-
kracht. En
e deze, dat de
lan éénen vorm
dat deze pluri-
ring van wille-
door de geeste-
like richting, die
anwezig bleek"

it der Kerken
zelf tot de er-
nische, de Kop-
re Oosten, met
rkformatie
rste als vrucht
e en de Gere-
rieksche en
en, die elk een
vertoonen, een
eigen vorm
neigen theo-
ordigen. In het
zichtbare kerk)
sibilis (onzicht-
het aanstonds
essioneel geijkt
elijke eenheids-
men natuurlijk,
de onzichtbare
openbaring van
n een graduél
adaequaat der
r door de schei-
jkheid") en laet
enking te boven
Kerkformatie
etendeerden de
zijn, maar zoon-
ers doop te ver-
trekken zin, aan
betwisten, viel
r Kerk van

op de laatste woor-
hun vorst aannemen.

„zelf uiteen. Wat men zag, kon van toenaf niet
„meer DE Kerk, niet meer HET lichaam van
„Christus zijn, en vandaar de noodzakelijkheid,
„waarmee tegelijk met de pluriformiteit der Kerk-
„formatien, het dogma van de ecclesia visibilis
„(zichtbare kerk) als NIET adaequaat aan de ec-
„clesia invisibilis (onzichtbare kerk), of van het
„corpus mysticum Christi (het mystieke lichaam
„van Christus), opkwam". (II 618/9).

Voorloopig zullen we ons tot de hierboven ge-
geven citaten beperken, en eens meer van nabij
ze bezien.

Maar we kunnen dat beter bewaren tot het num-
mer van de volgende week.

K. S.

„Doleerende opmerkingen".

Onder „Persschouw" vinden de lezers een ar-
tikel van ds C. Mak, overgenomen uit het kerkblad
der Geref. Kerken in N.O.-Indië. Naar belofte
plaatsen we hier enkele opmerkingen in terugslag
op dit artikel.

We kiezen als een der belangrijkste punten de
door ds Mak gestelde vraag, of we wel „op-
schieten" met de reformatie van ons kerkelijk
leven. Of niet de vrees ons terughoudt van het
invoeren van maatregelen, die de reformatische
actie verder voeren. Zoo dan met name voor wat
de liturgie betreft. Blijkbaar toch gaan de verlan-
gens van ds Mak verder dan die, waaraan voldaan
is door de synode in betrekking tot de nog-eenige
gezangen, de liturgische formulieren, etcetera. En
nu stelt ds Mak daartegenover de gedachte, dat
er een andere „sfeer" moet komen, de sfeer van
den Heiligen Geest.

Zonder verder over dat woord „sfeer" te spre-
ken, zonder ook uit de geschiedenis de voorbeel-
den aan te halen van een doodlopen der discus-
sie (d.w.z. van een door den Geest gewilde werk-
zaamheid) door het invoeren van de leus van
„terugkeer tot de sfeer van den Heiligen Geest",
willen we gaarne erkennen, dat er ook in Neder-
land zeer velen zijn, wier verlangens verder gaan,
dan het punt, waar de synode halt heeft gehouden.
Dat is ook niets nieuws. Het is in de pers meer
dan eens rondweg gezegd. Ook de deputaten zelf,
die van advies gediend hebben, zullen voor hun
persoonlijk leven verder willen gaan dan thans
in hun met allen rekening houdend advies geble-
ken is.

Maar nu klemmt juist daarom de vraag, die ds
Mak opwierp: wat is de sfeer van den Heiligen
Geest.

Om te beginnen met wat reeds in mijn laatste
woorden om den hoek kwam gluren: elke refor-
matie, die uit den Heiligen Geest is, rekent met
allen. Niet met een gedeelte. Niet met een kring.
Ook niet met een kring van fijnproevers, intellec-
tuellen, betel-welenden, „geestelijken", vaste-spijze-
eters.

Reeds dit ééne puntje verdient hier de volle
aandacht. Met volle waardeering van de goede
bedoelingen, waarvan ds Maks artikel blijk geeft,
vraag ik me toch af: weten auteurs in Indië
zich nog wel te herinneren, wat er in het moeder-
land gebeurt? Weten ze, hoe hier het schisma élk
oogenblik voor de deur ligt? Ik vrees dat ze
het soms vergeten. Zij hebben zelf het voorrecht
(dus ook het gevaar!) van te leven in een kring
van menschen, die door beroep, levensgang,
levensontwikkeling het dikwijls verder hebben ge-
bracht in de kunst van wel-onderscheiden, dan
vele duizenden, die — God zij er voor gedankt —
hier in het moederland leden der kerk zijn, en
vaak trouwe leden. Feitelijk is het kerkelijk leven
in Indië eenzijdig gelukkiger, anderzijds onge-
lukkiger dan dat in Nederland. Gelukkiger — men
heeft er geen last van schismatische kerken, die
met de hengel in de hand naar alle troebel water
naarstiglijk onderzoek doen. Wij hebben dat hier
wel. Ongelukkiger — want de pluriformiteit van
het leven is er niet zoo rijk als hier (de bonte
schakeering van de leden der kerk naar den
zeer verscheiden ontwikkelings- en cultuur-inte-
resse-grad ontbreekt ginds maar al te veel). Ge-
volg kan zijn, en is ook naar het schijnt bij
sommigen, dat zij de moeilijkheden niet verstaan,
waarvoor in Nederland elk, die „in den Geest"
wil leven, zich geplaatst ziet. Geen wonder —
als bij hen een bezoek uit Apeldoorn komt, dan
drinkt men samen met den gast een kopje thee,
spreekt een goed woord over de eenheid en schudt
misschien het hoofd over het ruzie-makende Hol-
land. Maar als de Apeldoornsche gast thuis is,
dan is hij er bij — en hij komt met bijbel en
votum en zegengroet — als in Flakke of ergens
elders theologisch misverstand en eigengerechtig-
heid den kop opsteekt voor het zooveelste schis-
ma. Daarna drinkt men weer een kopje thee,
maar de kring ziet er anders uit, dan wanneer
men in witte pakjes zit onder de veranda.

Is het nu „uit den Geest", met de menschen
van die laatste thee-visite te rekenen, ja dan
neen? M.i. is het een onbetwistbare eisch van den
Geest, dat er met hen gerekend wordt. Dat de
reformatie-drang, juist om de eenheid der
kerkte bewaren (waarover men bij die eerste
theevisite zoo broederlijk praten kon) zich be-
heersche, naar den eisch, dien Paulus aan de
„geestelijken" stelt. Het is ongeestelijk,

menschen die niet zoo hard mee kunnen lopen
als anderen, achter te laten op den weg, d.w.z. hen
over te leveren aan de tweede thee-visite-sfeer
in Nevelrijk. Hoe lang zijn die menschen in hun
natuurlijke ontwikkeling tegengehouden door
valsche leuzen? Mogen wij hen alleen de wrange
gevolgen laten dragen van verkeerde voor-
lichting? Die is in den gezangenstrijd wel in
zeer bijzondere wijze noodlottig gebleken: „de"
gezangen zijn niet onderscheiden van „bepaalde"
gezangen; gezangen-in-vrijheid-gekozen zijn op één
hoop geworpen met gezangen-van-boven-af-opge-
legd. Een liturgisch valsche gedacht principe van
„in Gods huis alleen Gods Woord" deed de
rest. Welnu — ambtsdragers van heden moeten
de gevolgen der fouten van vroegere ambtsdragers
niet door de eenvoudigen alleen laten dragen.
Dat is geestelijk; de rest is het niet.

Volgende week iets anders.

K. S.

Kerst- en Silvesterpoëzie van Willem de Mérode.

II.

In het vorige artikel heb ik twee verzen van
de Mérode aangehaald uit den bundel „De Stille
Tuin", die over het Kerstgebeuren zelf handelen.
Gaarne voeg ik daaraan nu, na Kerstmis, nog
één citaat uit de kerstpoëzie van dezen bundel toe,
een vers, welks inhoud betrekking heeft op de
komst van de Wijzen uit het Oosten.

't Is in dialoogvorm gesteld.
De dichter — men kan ook zeggen de lezer —
doet den vreemden reizigers een vraag, die een
rhetorische vraag is en als het ware dient, om
hun antwoord uit te lokken. Dat antwoord komt
dan ook onmiddellijk. Midden in den derden regel
vallen de reizigers den vrager in de rede: ze dolen
niet, maar ze volgen een duidelijk spoor; ze
weten ook precies, wat ze zoeken. En ze hebben
haast om bij hun doel te komen: ze willen „naar
God henen" en wenschen geen oponthoud. In den
allerlaatsten regel spreekt dan weer de vrager, en
wat hij zegt, bewijst, dat het antwoord heeft ge-
bracht, wat hij wilde hooren: de zekerheid, dat
die vreemdelingen weten, dat zij den Zaligmaker
tegenwoordig gaan.

Het vers luidt aldus:

De Wijzen.

„O vreemde reizigers, en gaat gij niet te verre
Van huis en hof en al wat gij gehaast verlaat?
En vreest gij 't dolen niet?" Wij reizen op de sterre,
En rusten eerst wanneer en waar die stille staat.

Der hemelingen loop ging langs gezette banen,
Toen (zoet verschrikte ons hart, wij weten nog
niet hoe.)

Deed deze witte zon alle andre zonnen tanen
En vloog de lage sfeer der donkere aarde toe.

Zooals de zee den dwang der koele manestraten
Ontkomen kan noch wil, zoo volgen wij getucht
Gods dwingend heillicht na, tot waar Gods licht
zal dalen.

En 't hemelrijk begint bij levens laatst gehucht.

Daar zal ons hart getroost zijn treurigheid be-
weenen,

Bij offer en gebed gebracht voor Gods gelaat,
Houdt ons niet langer op, wij willen naar God
henen. —

„Gaat dan, en vindt Gods Zoon, uw Zaligmaker,
gaat!"

(Ik moge er, voor het goed begrijpen, op wijzen,
dat het laatste woord van den tienden regel „ge-
tucht", een dichterlijke formatie is voor: onder-
tucht gebracht door...)

Eindelijk haal ik uit de poëzie van de Mérode
nog een Sylvestervers aan, in verband met den
komenden Oudejaarsdag.

't Is opmerkelijk eenvoudig, en van inhoud en
van vorm, en vraagt geenerlei toelichting.

Slechts vestig ik er de aandacht op, dat in den
laatsten regel het typische kenmerk van de Mé-
rode's verzen gezien wordt: dat hij immer den
inhoud van wat hij overpeinsde, betreft op zich-
zelf. Hier begrijpt hij ook den lezer van het vers
in die toepassing.

Oudejaar.

Hoe vaak zijt gij dit jaar
Niet tot ons hart gekomen
Met leed en met geluk,
Met ziekten en met pijn,
Maar ook: hoe vaak hebt gij
Verdriet en kwaal genomen,
En deed uw stil bezoek
Ons stil en zalig zijn!
En nu, 't is middernacht!
O, mocht de wereld wijken
Met den omzwaai van den tijd.
Daal, hemel, tot ons nêr.

Wij laten de aarde los
Om zelf niet te bezwijken.
Ontruk ons aan onszelf
En houd ons vast, o Heer!

Met dit Sylvestervers besluit ik de citatie uit de
poëzie van de Mérode, die ik in dezen jaarkring
heb gegeven.

Ze moge onzen lezers eenigermate hebben over-
tuigd van de juistheid der eerste zinsnede, waar-
mede indertijd (in het Paasch-artikel) die citatie
begonnen werd: „de verreweg-beste van de christe-
lijke dichters van dezen tijd is Willem de Mérode".

C. T.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Kinderen, wat zijn ze?

IV.

Scheppingsorde en levensopenbaring.

De levensopenbaringen van het kind, via welke
we eenigszins vermogen door te dringen tot het
wezen van het kind, liggen verankerd in het zóó
geschapen zijn.

Uit God zijn alle dingen en krachtens zijn schep-
pingsordinanties bestaan en openbaren zij zich
„elk naar zijn aard". En binnen den wetskring
in het ééne levensverband heerscht niet de een-
vormigheid en een starre gelijkheid, maar be-
speuren we een rijke verscheidenheid en een kleu-
rige variatie van levensopenbaring.

Nu is het de grondwet voor alle opvoeding
en onderwijs, dat deze zich behoort aan te sluiten
bij de scheppingsgegevens in het kind.

Niet de vraag: wat moeten onze kinderen wor-
den, maar: wat zijn ze, is nummer een. Pas als
we eenigermate weten, wat aan gaven en talenten
„gegeven" is en welke immanente stuwkrachten
werken binnen den kring van het gegevene, en in
welk rythme het groeiproces verloopt en in hoe-
verre factoren van buiten — de z.g. milieu-factoren
en hieronder, doch niet alleen, ook de school —
richting gevend, wijzigend of vormend kunnen
meewerken, zal men kunnen praten over wat
kinderen kunnen worden.

* * *

Het kind wordt wat het is... maar le présent
est gros de l'avenir: het „heden" bergt veel „toe-
komst" in zich.

Er zijn scheppingsfeiten welke diep insnijden in
het leven en daaraan een bepaalde, een eigen sig-
natuur geven.

Daar is in de eerste plaats het scheppingsfeit,
dat de mensch bestaat als een twee-eenheid:
lichaam en ziel in het ééne levensverband. Wij zijn,
zegt de psalmist, op een zeer wonderbaarlijke
wijze gewrocht. De organische eenheid — ons ik —
in de veelheid van lichamelijke en geestelijke groei-
verschijnselen, de wonderbare saambinding in de
levensverschiedenheden houdt zich verborgen ach-
ter den sluier van het mysterie.

Maar wat we in de levensopenbaring er van zien
is toch wel waard opgemerkt en overdacht te
worden. De ervaring zegt ons, dat er een weder-
keurig verband bestaat tusschen lichaam en ziel.
Bij een kind openbaart zich dat meermalen zeer
duidelijk, ook bij schoolkinderen. Angst doet het
braken; een kleine lichamelijke ongesteldheid
drukt de geestelijke prestatie. Kinderen openbaren
zich hier „eerlijker" dan de volwassene, doordat
de wil als rem op het emotioneele leven nog niet
werkt. Een kind is meer affect-beladen. Dat geldt
ook het „weten" van het kind. Mr Cliffer in de
school mag daar wel eens aan denken!

Opmerkelijk is, dat het gecompliceerd groei-
proces binnen de twee-eenheid niet steeds even-
wijdig en even regelmatig verloopt. We denken
wel eens, dat het leven „afloopt" met de regelmaat
van een klok, die pas opgewonden is. Maar zoo
is het niet!

Het is niet zoo, dat de lichamelijke ontwikke-
ling steeds gelijke trede houdt met de geestelijke
of omgekeerd. Er zijn tijden — in de eerste levens-
periode, doch vooral ook in de lagere-schooljaren —
dat in de voortgaande ontwikkeling een der
organen van het lichaam of een der functies van
de ziel tijdelijk meer naar voren komt en daar-
mee gepaard, eveneens tijdelijk, een remming,
een stilstand, soms zelfs een schijnbare achter-
uitgang bij andere organen en functies. We mer-
ken deze dingen op. Houden we er in de praktijk
van opvoeding en onderwijs wel voldoende reke-
ning mee? 't Is bekend, hoe tengevolge van psy-
chische gebeurtenissen een kind tijdelijk kan stot-
teren, een schijnbare stoornis in de spraakontwik-
keling — in werkelijkheid een groeiverschuifsel
van voorbijgaanden aard. En zoo is er meer. Soms
verandert zelfs onder invloed van dergelijke spon-
taan optredende werkingen in het lichamelijke-
geestelijk groeiproces heel het levensaspect en de
levenshouding van het kind ten opzichte van de